

Aanvrager:	Stichting Architectuurcentrum Amsterdam
Titel:	Systeembrekers
Gevraagd bedrag:	€ 688.042

NEGATIEF

Inleiding en samenvatting

Arcam (Stichting Architectuurcentrum Amsterdam) is al bijna veertig jaar een ontmoetingsplek voor iedereen die geïnteresseerd is in architectuur, stedenbouw en landschapsontwerp. Van daaruit belicht en verkent Arcam actuele stedelijke opgaven en ambities, en wordt gekeken naar de rol die ontwerpers, beleidsmakers, bouwers, opdrachtgevers en gebruikers (kunnen/willen/moeten) spelen bij het vormgeven van de leefomgeving. Het centrum biedt een onafhankelijk podium aan een veelheid van stemmen en perspectieven.

Arcam vraagt een bedrag aan van € 688.042 binnen categorie II van de Regeling Vierjarige instellingssubsidie creatieve industrie 2025-2028. In de periode 2021-2024 is de organisatie meermaals ondersteund door het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie voor de uitvoering van een eenjarig activiteitenprogramma .

Met de titel *Systeembrekers* verwijst Arcam naar alle mensen, projecten en processen die tussenruimte vinden en verbindingen creëren tussen de systeemwereld en de leefwereld. De programma's in 2025-2028 zijn gericht op het verbinden van systeemkennis en ervaringskennis in het ruimtelijk domein. Daar is ontwerpkracht bij nodig. 'Hervertellen' is daarbij belangrijk aldus Arcam: het opnieuw kijken naar de leefomgeving en de dominante (ruimtelijke) perspectieven daarbinnen. Met het organiseren van de Dag van de Architectuur en de Amsterdamse Architectuurprijs draagt Arcam bij aan lokale vormen van verbinding. Op regionale schaal wordt onderzoek gedaan naar (transitie)ontwerpogaven die iedereen aangaan, zoals veilig wonen, betaalbaarheid en natuurinclusiviteit. Via het *architect-in-residencies*-programma diept Arcam landelijke ontwerpogaven uit.

Voor het programma van 2025 heeft Arcam samen met Waag, Academie van Bouwkunst, Nieuwe Instituut en filosoof Lisa Doeland een thema geformuleerd rondom de zogenaamde apocalypsofie. Onder de titel *Ecologie – Leren leven met ruïnes* wordt nagedacht over een nieuw ethisch ontwerpkader vanuit het perspectief van de eindigheid van de mens op aarde. Thema's voor de jaren daarna zijn de *smart city* en AI-technologie, kansengelijkheid en mentale gezondheid. Elk jaar ontwikkelt een architect-in-residence een jaarprogramma, samen met vertegenwoordigers uit meerdere disciplines. De kennis wordt mede opgebouwd en gedeeld met het landelijk netwerk van lokale architectuurcentra.

Arcam zet voor de komende periode in op het bestendigen van het relatief jonge team en een bescheiden groei wat betreft de begroting. In de opzet van de programma's is door Arcam rekening gehouden met een gelijkblijvende formatie. De belangrijkste financier van Arcam is het Amsterdams Fonds voor de Kunst. De gevraagde bijdrage aan het Stimuleringsfonds bedraagt 17% van de financieringsmix. Arcam besteedt in het voorstel aandacht aan de rol van werkgever en de sociale veiligheid binnen de organisatie. Zo kent Arcam een *safe space policy* voor de bezoekers en teamleden tijdens avondevenementen.

Overwegingen van de adviescommissie

De adviescommissie reageert verdeeld op het voorstel van Arcam, in die zin dat ze sterke en minder sterke punten in het voorstel benoemt. De commissie is met name positief over de maatschappelijke betekenis van de instelling en het beoogde programma. De problematiek van groeiende ongelijkheid is sterk voelbaar in een stad als Amsterdam.

De commissie vindt het waardevol dat Arcam daarbij de kloof tussen mensen en systemen met het programma tracht te verkleinen. De commissie beoordeelt het voorstel op het criterium met betrekking tot de maatschappelijke waarde dan ook als voldoende. Echter, de manier waarop de thematiek door de instelling wordt vertaald naar een artistiek-inhoudelijk interessant programma en de wijze waarop Arcam zich positioneert als artistiek-inhoudelijke instelling beoordeelt de commissie als net niet voldoende. Uit alles blijkt volgens de commissie dat Arcam zich inspant om een sterke programmering neer te zetten in een voor dat doel lastige ruimte. Maar de ambitie om systemen te willen doorbreken ten spijt, meent de commissie dat Arcam te zeer het karakter van een informerend centrum behoudt. De commissie mist ten aanzien van dit criterium een sterkere kritische houding of uitgesproken artistieke stellingname. Er zijn sterke makers en ontwerpers betrokken bij Arcam, maar de commissie vindt het niet duidelijk genoeg hoe bijvoorbeeld residenten kunnen bijdragen aan het debat over de stad. Andere kernactiviteiten als de *Amsterdamse architectuurprijs* en de *Dag van de architectuur* zijn in de optiek van de commissie belangrijke evenementen om publiek te trekken, maar zijn in hun vorm weinig onderscheidend. Arcams streven naar een onafhankelijke, dan wel neutrale positie tussen de verschillende partijen in de stad is begrijpelijk in het licht van bijvoorbeeld de burgerfora, maar bemoeilijkt tevens het vormen van een sterk artistiek-inhoudelijk profiel. De visie op het systeembreken had naar mening van de commissie sterker kunnen worden uitgewerkt. De aanvrager had volgens de commissie bijvoorbeeld over het betrekken van burgers en de strategie om tot participatie te komen concreter kunnen zijn.

De commissie noemt het belang van Arcam voor de regio Amsterdam aanmerkelijk groter dan de impact van de instelling op landelijk niveau. Ze verwacht op basis van de aanvraag en de beoogde samenwerkingen dat de landelijke betekenis van het programma beperkt zal blijven. De commissie erkent daarbij wel dat dit belang goed wordt weerspiegeld in de financieringsmix waarin een belangrijke rol is weggelegd voor het Amsterdams Fonds voor de Kunst. Daarbij is de gevraagde bijdrage aan het Stimuleringsfonds bescheiden te noemen.

De toegankelijkheid van de instelling en de bedrijfsmatige gezondheid worden door de commissie als voldoende beoordeeld. De commissie constateert dat de instelling zich inspant om de toegankelijkheid voor verschillende doelgroepen te versterken, ook bijvoorbeeld voor mensen met een beperking. De lokale samenwerkingen zullen volgens de commissie bijdragen aan de toegankelijkheid en het bereik van de instelling. Ten aanzien van de codes heeft Arcam belangrijke stappen gezet en ziet de commissie voldoende ambitie, bijvoorbeeld als het gaat om het werven van nieuwe medewerkers en het betrekken van nieuwe perspectieven. De commissie waardeert ook de aandacht voor veiligheid van de medewerkers.

Wat betreft de consistentie in doel en opzet van de aanvraag is de commissie niet overtuigd van het voorstel. Ze beoordeelt de aanvraag op dit criterium als net niet voldoende. Dit komt met name door de naar haar mening complexe positionering van Arcam als instelling. De commissie ziet in het voorstel wel de ambitie om systemen te doorbreken en om tot een krachtig artistiek-inhoudelijk programma te komen. Maar ze ziet ook een wat behoedzaam opererende organisatie die zich moet verhouden tot verschillende krachten in de stad en deze op een neutrale manier probeert te verbinden. Dit in combinatie met de meer klassieke, informerende functie van de instelling, leidt ertoe dat de commissie vindt dat Arcam er onvoldoende in slaagt zich op nationaal niveau te positioneren als onderscheidende architectuurinstelling.

Advies van de commissie aan het bestuur

De commissie adviseert het bestuur de aanvraag van Arcam niet te honoreren. Het voorstel scoort over het geheel genomen net niet voldoende op de in de regeling geformuleerde beoordelingscriteria. De commissie verwacht, na bestudering van de aanvraag en op basis van bovenstaande overwegingen, dat de instelling vanuit diens kerntaak met het activiteitenplan op nationaal niveau een te beperkte bijdrage zal leveren aan de ontwikkeling en professionalisering van de creatieve industrie om in aanmerking te komen voor ondersteuning vanuit deze regeling.